

Iñigo Urkullu Renteria Lehendakaria

1946an jada, hitzartu zuen Osasunaren Mundu Erakundeak bere Konstituzioan osasuna gizakiaren funtseko eskubide bat dela. Ideia hori bera berretsi egin zuten bi urte geroago Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalaren 25. artikuluan. "Pertsona orok du bizimodu egokia izateko eskubidea, bai berari eta bai bere familiari osasuna eta ongizatea bermatuko diena, eta batez ere janaria, jantziak, bizitokia, mediku sorospena eta gizarte-zerbitzuak".

Eusko Jaurlaritzak gobernu-programan aurreratu zuen gure ongizatearen gizartea osatzen duten eta eraikitzea hainbeste kostatu zaigun gizarte politikak bermatzen ahaleginduko dela, gobernuaren politika eta jarduera guztiak iltzatzen diren ardatza pertsonak direla jakinik. Hala, arreta berezia ari gara jartzen talde ahulenei, inor atzean ez uzteko. Gure lehentasuna da prestigiozko eta kalitatezko osasun-sistema bermatzea, prebentzioa gailendu eta osasunaren kultura sustatuko dituen, unibertsaltasun, elkartasun, ekitate, eraginkortasun, kalitate eta herritarren partaidetza printzipioak oinarri hartuta.

Ildo horretatik, eta osasuna giza eskubide gisa ulertzen dugula aintzat hartuta, aurkezten dizuegu 2013-2020ko Osasun Plana, goiburua hau duela: "Osasuna, pertsonen eskubidea, guztion ardura. Políticas de salud para Euskadi".

Bizi-itxaropena munduko handienetakoa da Euskadin, bai gizonentzat, bai emakumeentzat, eta, garrantzitsuagoa dena, ezintasunik gabeko bizi-itxaropenak gora egin du bi sexuetan. Azpimarratu behar da guztiok egin dugula ahalegina Euskadin ditugun osasun-emaitezara iristeko. Hala eta guztiz ere, gure gizartean badaude desberdintasun sozioekonomiko eta kulturalak, eta horiek talde ahulenetan izaten dute ondorioa. Etorkizunari begiratzeak esan nahi du, beraz, osasunaren baldintzatzaileei heltzea, hain zuzen ere, pertsonen osasuna baldintzatzen duten elementu bakoitzaren gainean eragiteko, zeinak, gainera, politika guztietan hartu behar diren kontuan.

Errealitate horrekin batera, gogoratu behar da gure gizarteak geroz eta informazio gehiago duela, pertsonek geroz eta konpromiso handiagoa dutela osasunarekiko, areagotu egiten direla pertsonen osasun-sistematikiko eta baliabide publikoen kudeaketarekiko dituzten itxaropenak eta eskakizunak. Eta dagoeneko ezin da bestela izan, gure gizartearen ongizatearen funtsezko zutabeetako bati buruz ari garelako.

Hala, Ottawako Gutuna (1986) kontuan hartuz, uste dugu osasuna hobetzeak erakunde guztien helburu partekatua izan behar duela, eta hala dela; izan ere, modu horretan, erakundearen ekintza politikoaren bidez, eremua edozein dela ere, eragingo dugu osasunaren gainean, eta, azken finean, herritarren ongizatea areagotzen lagunduko dugu. Horixe da "Osasuna politika guztietan" kontzeptua. Sektorearteko ikuspuntu barneratzaile horri gehitzen badiogu herritar bakoitzaren ezinbesteko erantzukidetasuna herritarren bizi-ohiturak ere oso garrantzitsuak baitira, osasuneari, ekitateari eta jasangarritasuneari izango den azken emaitza parteen batura baino askoz ere gehiago izan daiteke.

Abian jarri dugun Osasun Planak, beraz, Euskadiko administrazioek euskal gizartearekin hartutako konpromisoak biltzen ditu, eta, ondorioz, ezinbesteko tresna da euskal herritarren osasuna hobetzeko, haien bizi-kalitatea areagotzen jarraitzeko, desberdintasunak gutxitzeko eta antolaketa-hobekuntzei bidea emateko. Horretaz gain, hurrengo ekitaldiei begira, zer ildo jarraitu eta gure osasun-sistemaren jardura-lehentasunak zein diren markatzen du osotasuneari, pazienteei kalitatezko zerbitzua eskaintzen jarraitzeko eta haien segurtasun klinikoa aintzat hartzeko; horretaz gain, behar bereziak dituzten hiru kolektibotan jartzen du arreta: gaixotasunak dituzten pertsonengan, pertsona helduengan eta gazte eta adingabeengan, erantzunik egokienak emateko dauden egoera, behar eta lehentasun desberdinei.

Plan hau indarrean edukitzeko ezarri diren 7 urteek teknologian eta prozeduretan izan daitezkeen aurrerapenak aintzat hartzen utziko digu, bai eta aurreikusitako ekintzak abian jartzen eta ekintza horiek balioesten ere, atzematen diren emaitzen eta aldaketan arabera, erantzunik egokienak emateko.

Hori guztia inbertsiorik onena da guretzat. Uste dugulako, Ralph W. Emersonen bezala, osasuna dela aberastasunik garrantzitsuena.

Jon Darpón Sierra Osasun Sailburua

Euskadik baditu funtsezko bi elementu euskal botere publikoek osasuna babesteko eta zaintzeko eskubidea gartzeko eta aplikatzeko pertsonekin hartutako konpromisoa hezuramaitzeko. Araugintzan funtsezko tresna Euskadiko Antolamendu Sanitarioaren Legea bada, Osasun Plana da sistema planifikatzeko eta programatzeko tresna nagusia.

Horrenbestez, kontratu baten moduan, taxutzen eta zehazten du administrazioak zer erantzukizun duen. Horretarako, datozen urteetan Eusko Jaurlaritzak gure herriko zenbait erakunde eta sektoreekin batera gauzatuko dituen osasun-politikak testuinguruan kokatzen, bideratzen eta programatzen ditu. Hala bada, atzemandako beharrak kontuan hartuta definitutako oinarritzko helburu eta lehentasun jakinei erantzuten dieten programak, neurriak eta esku-hartzeak zerrendatzen ditu. Eta, jakina, osasun helburuak eta sistemaren kudeaketa eta kalitatea ebaluatzeko adierazleak ere definitzen ditu.

Hori guztia, Eusko Jaurlaritzaren aurreko osasun-planekin bat etorri eta haiekiko koherentzia gordez, eta, era berean, nazioarteko tresna nagusiekin bat etorri, esaterako Osasunaren Mundu Erakundearen Rio de Janeiroko Adierazpenarekin (2011), OMEko Eskualde Europako "Osasuna 2020" esparru estrategikoarekin (2007), eta Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2014-2020 aldirako Hazkuntzarako Osasun Programarekin.

Aurkeztera goazen agiri hau partaidetza-prozesu baten emaitza da, asistentziaren eta kudeaketaren arloko profesionalen, adituen, hirugarren eta produkzio-sektoreetako ordezkarien, pazienteen beraien eta erakundeen lanaren eta ekarpenen emaitza.

Azpimarratzekoa da, gainera, osasunean emaitza onak izaten ari den egoera batean hasi duela bere ibilbidea planak, eta horrek erakusten digu azken hogeita hamar urte hauetan bidea egin dela eta ondo egin dela. Plana bera, aurreikuspen guztien arabera, EAEko populazioak hazkuntze dezeleratua izango duen garaian garatuko da, eta aurrera jarraituko du, gainera, zahartze-prozesuak. Baztertu ezin den beste alderdi bat da egoera ekonomiko eta sozial zaila bizi dugula; horrek, gure osasun-sistema zaintzera garamatza, publikoa eta unibertsala izaten jarrai dezan, eta dauden desberdintasunak edo izan daitezkeenak gainditu ditzagun arreta berezia jartzera.

Testuinguru horretan, 2013-2020 Osasun Planak jarraitu beharreko ildoak eta berehalako etorkizunean kontuan hartu beharreko lehentasunak definitu ditu. Gure gizarteko talde jakin batzuetan jarri du indargunea, hala nola adinekoetan, haur eta gazteetan, eta, jakina, gaixoetan. Koherentzia eta progresibotasunerako ahalegin berezia eginez, eta ikuspegia etorkizunean jarriz, 5 ildo, 35 helburu eta 146 ekintza ditu planak; horiek guztiek osatzen dute herritarrekin hartu genuen konpromisoa.

Burutu beharreko zeregin gehienak zeharkako bi eremutan bildu dira. Hauek dira:

1. Bidezkoa eta kalitatezkoa izango den euskal osasun-sistema sendotzea, eta osasuna politika guztietan sar dadin eragitea, erakunde publiko guztietatik osasuna sortzeko aukera ematen baitu horrek. Esan nahi da, beraz, osasunaren gobernantza ona behar dela (osasun publikoaren ekitate, eraginkortasun, jasangarritasun eta kalitate printzipioak oinarri hartuta), eta osasunaren aldeko gobernantza ona ere bai (hau da, osasun-politikak Herri estrategiatzat hartzea); horietaz gain, genero-ikuspegian eta herritarren partaidetzarako bide erreal eta eraginkorretan aurrera egitea ere eskatzen du.
2. Osasuna sustatzea eta gaixotasunak prebenitzea lehentasunatzat hartzea ere esan nahi du, eta, zehazki, inguru eta bizi-estilo osasungarriak sustatzea, sektorearteko lankidetzari tira eginez, eta toki eta erkidegoaren eremuetan lan eginez.

Plana, horrenbestez, ibilbide-orri bat da, eta bete dadin modu eraginkorrean eta aberasgarrian bete ere osasun-politiken eta osasunerako politiken zeharkakotasunaren aldeko apustu irmoa eginez gauzatu behar da, betiere, zaila izango dela jakitun izanez, baina, era berean, guztion artean pertsonen ongizate osoa bermatzen jarraitzeko eta hobetzeko gaitasunak badituela jakinez.

Gure apustua da pertsonen osasun onean eragiten edo eragin dezaketen erakunde eta sektore guztien arteko erantzukidetasuna, konpromiso partekatua, lankidetzak, sinergiak eta interakzioak sustatzen jarraitzea. Ezen, azken finean, osasuna eta herritarren ongizatea ez baitira soilik osasun-sistemari dagozkion zereginak.

Izan ere, norbanakoaren ondasuna da osasuna, pertsona bakoitzaren altxor preziatu bat, baina ondare komuna ere bada, zaindu eta babestu behar dena. "Estaldura unibertsala da azken hamarkadako osasun-aurrerapenak bermatzeko modurik onena. Parekatzaile sozial eraginkorra da, eta justizia-adierazpenik onena" zioen orain hilabete batzuk OMEko zuzendari nagusiak.

Justizia sozialaz ari garela, Eusko Jaurlaritzak aurrera egiten jarraitzeko asmoa du, eta pertsonen -gure helburu baitira- kalitatezko zerbitzuak eskaintzen jarraitzeko asmoa, osasun-ondorio onekoak eta eraginkortasun eta efizientzia mailarik handienekoak. Eta, betiere, gure printzipioei eta berezko balioei eutsita jarraituko dugu aurrera egiten: unibertsaltasunari, elkartasunari, ekitateari, kalitateari, herritarren partaidetzari eta jasangarritasunari, alegia.